

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 Din, za 1/2 leta 90 Din, za 1/4 leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Gregorčičevi ulici št. 23. — Dopisi se ne vračajo. — Račun pri pošt. hranilnici v Ljubljani št. 11.953. — Telefon št. 25-52.

Leto XV.

Ljubljana, v četrtek, 7. januarja 1932.

Štev. 3.

Trošarinske zadeve

Poleg fiskalne obremenitve nalaga zakon o državnih trošarinah točilcem pijače še nadležno dolžnost, da morajo voditi trošarinske registre in v nje sproti vpisovati vse prodaje pijače. Register mora točno soglašati s stanjem količine pijače in se vsaka razlika smatra za nerednost, ki se strogo kaznuje. Zakon pripisuje registrom važnejšo nalogo, nego jo dejanski imajo: po zmislu zakona naj bi registri preprečevali prestopke in zasigurali, da se točijo izključno le pijače, za katere je plačana trošarina. V praksi se registri niso izkazali. Postali so enostavna nadležna točilcem, ki morajo točno skrbeti za njihovo tekoče vodstvo. To priznavajo tudi organi finančne kontrole, ki praktično vrše trošarinsko službo. Po njihovem naziranju soglasje med registrom in dejanskim stanjem pijače ni zadostna garancija, da je pri dotičnem točilcu res vse v redu. Tako so tekom let postali registri samo gola formalnost, ki nikomur nič ne koristi, pač pa povzroča točilcem nepotrebno delo in trud.

Gospodarske korporacije si že dolgo vrsto let prizadevajo, da se odpravijo trošarinski registri, ki so v praksi brez pravega pomena in važnosti. Na številnih zborovanjih in sestankih so interesi izražali željo in utemeljevali zahtevo, da se registri odpravijo. V zadnjem času je stopilo vprašanje odprave v odločilen štadij. Pred kratkim se je mudil v naši banovini načelnik trošarinskega oddelka ministrstva za finance g. Petrovič, da možnost odprave na licu mesta prouči. Kakšne užitke je dobil, nam sicer ni znano, toda kot

teoretični in praktični strokovnjak je gotovo moral priti do prepričanja, da registri v sedanji obliki ne izpolnjujejo in tudi niso v stanju izpolniti odmenjene naloge.

Po naših informacijah ni izključeno, da se registri nadomeste z revizijskimi knjigami, v obliki, v kakršni jih je pri nas za trošarinsko kontrolo že pred leti odredila finančna direkcija in ki v izdatnejši meri olajšujejo in omogočujejo kontrolo. Interesenti, posebno gostilničarji, med njimi posebno agilna Zveza gostilničarskih združenj so z uvedbo revizijskih knjig spoznamni in to tembolj, ker upajo, da se bo z njihovo uvedbo izpremenil tudi način pobiranja trošarine na vino v tem zmislu, da bi se pobrala šele ob nastavitvi sode. Izprememba bi bistveno olajšala in omogočila nabavo večjih količin vina, in s tem posredno pomagala tudi vinogradniku.

Ureditev tega vprašanja v zvezi z že določeno ureditvijo pobiranja skupnega davka na vino bodo točilec z zadoščenjem pozdravili kot odločen korak naprej k izboljšanju njihovih prilik.

Potem bo preostala samo še ureditev doklad na trošarino in ureditev občinskih trošarin, ki prekomerno podražujejo trošarinske predmete. Prav je sicer, da tudi trošarinski predmeti po svoji moči prispevajo k samoupravnim stroškom, vendar morajo pa tudi ti prispevki imeti svojo mejo. Svoječasno maksimiranje se je docela izkazalo in želeli bi bilo, da se znova uveljavi, da se tako zadovoljivo uredi tudi to pereče vprašanje, ki ne dopušča nadaljnjega odlaganja.

* * *

Imenovanje nove vlade

Po demisiji volilne vlade je Nj. Vel. kralj imenoval novo, delovno vlado pod predsedstvom Petra Živkovića — Vlada šteje 14 članov in je že prevzela svoje posle

Nj. Vel. kralj je 5. t. m. podpisal ukaz o imenovanju nove vlade. — Postavljeni so:

- za predsednika ministrskega sveta Peter R. Živković, predsednik ministrskega sveta na razpoloženju in narodni poslanec;
 - za ministra zunanjih zadev dr. Vojislav Marinković, minister na razpoloženju in narodni poslanec;
 - za ministra trgovine in industrije dr. Albert Kramer, minister na razpoloženju in narodni poslanec;
 - za ministra socialne politike in narodnega zdravja Ivan Pucelj, minister na razpoloženju in narodni poslanec;
 - za ministra notranjih zadev dr. Milan Srškić, minister na razpoloženju in narodni poslanec;
 - za ministra prosvete dr. Dragutin Kojić, minister na razpoloženju in narodni poslanec;
 - za ministra pravosodja Božidar Maksimović, minister na razpoloženju in narodni poslanec;
 - za ministra gozdov in rudnikov dr. Stanko Šibenik, minister na razpoloženju in narodni poslanec;
 - za ministra prometa Lazar Radivojević, minister na razpoloženju in narodni poslanec;
 - za ministra kmetijstva Juraj Demetrović, minister na razpoloženju in narodni poslanec;
 - za ministra gradb. Nikola Preka, minister na razpoloženju in narodni poslanec;
 - za ministra vojske in mornarice armijski general Dragomir Stojanović, minister na razpoloženju;
 - za ministra financ dr. Milorad Djordjević, minister na razpoloženju;
 - za ministra telesne vzgoje dr. Dragan Kraljević, narodni poslanec.
- Ob 11. dopoldne so vsi ministri prisegli pred Nj. Vel. kraljem v novem dvoru v Beogradu.

Dr. Albert Kramer

novi minister za trgovino in industrijo.

DR. KRAMER ZASTOPNIK ZUNANJEGA

za zastopnika zunanjega ministra g. dr. Albert Kramer, minister za trgovino in industrijo, ker se bo minister zunanjih zadev dr. Vojislav Marinković nekaj časa mudil v inozemstvu.

Ivan Pucelj

novi minister za socialno politiko in narodno zdravje.

TRGOVINSKA POGAJANJA Z AVSTRIJO

»Neue Freie Presse« poroča, da je bila konferenca, ki se je vršila na Dunaju v svrhu revizije avstro-jugoslovenske gospodarske pogodbe, včeraj zaključena. Sprejet je sklep, da se še nadalje dovoli izvoz določenega kontingenta debelih svinj, ne da bi se zanje plačala carina. Obenem z novo trgovinsko konvencijo med Avstrijo in Jugoslavijo je bila sklenjena tudi pogodba o kliringu za izravnavo obveznosti medsebojne izvozne in uvozne trgovine. S tem kliringom se urejujejo tudi stare trgovske obveznosti, ki se bodo likvidirale istočasno s tekočimi.

* * *

NOVE DAVŠČINE ZA UVOZ V ITALIJO

»Gazzetta Ufficiale« je objavila dekret o novem posebnem davku na blago iz inozemstva. Dekret določa, da je treba plačati za vsako tono blaga, ki se izkrca v italijanskih lukah in prihaja iz inozemstva, po 2-50 lir posebnega direktnega davka. Le za nekatere vrste kemičnih izdelkov znaša ta davek po 1 liru na tono. Novi davek ne obremenjuje tranzitnega blaga. Dekret bo predložen zbornici, da ga spremeni v zakon.

Ing. Dimnik Stanko:

Standardizacija opečnega zidaka v naši državi

(Nadaljevanje)

Ali je potreben enoten format zidaka in kako zadovoljava normalizacija. Enotnost formata v celi državi ima ugoden vpliv na ceno proizvodnje in na ceno zidanja samega, ker omogoča, da vzdržuje producent zalogo le ene same vrste zidakov ter si lahko pomaga gradbeni podjetnik v slučaju, če bi pošla zaloga ene opekarnice pač z nakupom pri drugi opekarni. Tudi konkurenca je odprta bolj prosta pot in s tem ugoden vpliv na ceno. Različne velikosti formata zidakov, ki bi imele naravno posledico različne debeline zidov, bi povzročale težkoče ali pa vsaj neprimliko pri projektovanju, proračunavanju in končno pri zidanju samem.

Vključ navedenim ugodnostim in vključ dejstvu, da se dandanes stremi v vsaki napredni državi po normalizaciji (saj poskušajo v Nemčiji celo s tipiziranjem oken in vrat), nimajo v evropskih zapadnih državah, ki so vendar najnaprednejše, popolno enotnega opečnega formata. Niti v Nemčiji sami, kakor že navedeno, se ni mogla doseči taka enotnost v ljub oblastnim predpisom in priznani nemški disciplini.

Pač pa imajo popolno ali pa skoraj popolno enoto uporabljen in razširjen veliki opečni format Norveška, Čehoslovaška, Avstrija, Madžarska in poleg ostalih balkanskih držav tudi naša država. Morda je to posledica ugodnejših izmer zidakov?

V bivši Avstro-Ogrski monarhiji so ugovarjali opekarnarji ponovno predpisanimu velikemu opečnemu formatu in zahtevali uvedbo malega zidaka po nemškem vzoru. Taki poizkusi so pričeli takoj po pričetku normalizacije l. 1883 in so dosegli najbrže višek leta 1910, ko so češki, moravski in šlezjski opekarnarji sklenili, da bodo vključ oblastnim predpisom pričeli proizvajati namesto velikega le mali opečni format kar pa je oblast preprečila. (Glej Ing. Skaberne: »Vprašanje vpeljave enotnega opečnega formata«, Tehniški list, 1920, str. 128.) Tudi avstrijski »Ingenieur- und Architektenverein« je načel to vprašanje ponovno.

Podobno pa, kakor so se ponavljali v Avstriji nastopi proti enotnemu velikemu formatu zidakov, so se pojavljali in se še pojavljajo v Nemčiji pomisleki proti normaliziranemu malemu formatu. Kakor piše Ing. Skaberne v prej omenjenem članku, je napisal vladni svetnik Hartung v »Tonindustriellen« doslovno: »Zalibog niso izbrali prave mere, temveč veliko premajhno« in nadalje zopet »med tem je dobil odpor na polju pruskega državnega stavbarstva proti zidanju z malim formatom viden izraz z uvedbo enotnega velikega formata 28,5×13,5×8,5 (samostanski format)«. Ista »Tonindustriellen« iz l. 1914, str. 294, javlja, da je »Berliner Architektenverein« zopet načel vprašanje pravičnega opečnega formata, prekinil jih je izbruh vojne.

V novejši dobi piše arh. Gutzeit iz Berlina v knjigi »Vom wirtschaftlichen Bauen« 1928, 4. Folge, str. 89, sledeče: »Kolikor znano se bavi opekarska industrija ponovno z ugotovitvami, ali je normalizirani zidak s sedanjimi izmerami resnično zadnja in najboljša rešitev.«

Vidimo torej, da se izražajo pomisleki in nezadovoljstvo proti normaliziranemu formatu tako v onih državah, kjer imajo že uveden veliki opečni format, kakor tudi v onih, ki so normalizirale mali zidak. Razlika je morda le v tem, da nasprotujejo velikemu formatu zidaka predvsem producenti in malemu formatu največ tehnični in gradbeni krogi.

Ali bi bilo zidanje z malim formatom zidaka cenejše, kakor je zidanje s sedaj pri nas predpisanim velikim zidakom. Od velikosti izmer zidaka je odvisna tudi debelina zidov. Z našim sedanjim opečnim formatom se morejo zidati zidovi v jakosti 15, 30, 45, 60 itd. centimetrov, torej vedno mnogokratniško število od 15. Pri uporabi malega nemškega zidaka je zmanjšano to mnogokratniško število na 12 oziroma 13 ter se vsled tega dosežejo zidne jakosti 12, 26, 49, 52 itd. centimetrov. Obodno zidovje, ki ima sedaj pri nas pri navadni enonadstropni hiši debelino 45 centimetrov, ima v Nemčiji, kjer je zidano z malim formatom, le jakost 39 cm. Podobno je tam namesto naše zidne debeline 30, 60 itd. le 26; 52 itd. centimetrov.

Na prvi pogled je razvidno, da se z zmanjšanjem zidne debeline zmanjša tudi kubatura za celo poslopje potrebnega zidu in kot posledica temu bi se lahko sklepalo, da se bodo znižali tudi gradbeni stroški. Kakor pa je razvidno iz nadaljnjega, se s tem zmanjšanjem kubature zidu ne doseže tudi pocenitev gradnje.

Vzrok tiči v dejstvu, da se pri zidanju z malim opečnim formatom poveča potrebno zidarsko delo in množina malte napram zidanju z velikim zidakom. Kakor sem navedel že v prejšnjem odstavku, je ugotovil Jaendel pred več kakor 100 leti, da zamore poseči zidar po malem formatu ravno tolikokrat, kakor po nekoliko večjem zidaku.

To naziranje nam tudi potrdi čisto enostavna paralelna kalkulacija, izvršena na enaki podlagi enkrat za zidanje z velikim in drugič z malim opečnim formatom. Poslužil sem se pri nas in ostali srednji Evropi najbolj znanega priročnika za gradbene kalkulacije: Junk »Bauratgeber«, izdaja 1927. Na strani 113. je izkazano, da je cena malega nemškega zidaka za 15% nižja kakor za naš veliki zidak. V smislu tabel na strani 117 in 118 bi veljal 1 m³ polnega opečnega zidu, zidanega v apneni malti iz naših sedanjih velikih zidakov:

280 zidakov po 0'56 Din	156'80 Din
0'10 m ³ gašenega apna po 280—Din	28—Din
0'30 m ³ presejanega peska po 45—Din	13'50 Din
Prebitek 10% na cene gradiva	19'83 Din
7 zidarskih ur po 6'75 Din	47'25 Din
0'2 vajeniški uri po 4—Din	0'80 Din
8'5 težaške ure po 4—Din	14—Din
2'5 ženske tež. ure po 3'50 Din	8'75 Din
Pribitek 25% na mezde	17'70 Din

Skupno . . . 306'63 Din

To ceno za 1 m³ polnega zidu reduciram sedaj na 1 m² stene, debele 45 cm (= 29+2+14):

$$0.45 \times 306.63 = 137.98 \text{ Din}$$

En m³ polnega zidu iz malih (nemških) zidakov stane po kalkulaciji:

400 zidakov po 0'56×0'35=0'48 Din	192—Din
0'11 m ³ gašenega apna po 280—Din	30'80 Din
0'33 m ³ presejanega peska po 45—Din	14'85 Din
Pribitek 10% na cene gradiva	23'77 Din
8 zidarskih ur po 6'75 Din	54—Din
0'2 vajeniški uri po 4—Din	0'80 Din
4 težaške ure po 4—Din	16—Din
2'5 ženske tež. ure po 3'50 Din	8'75 Din
Pribitek 25% na mezde	19'89 Din

Skupno . . . 360'86 Din

Tudi to ceno za 1 m³ polnega zidu reduciram sedaj na 1 m² stene, debele 89 cm (= 25+2+12):

$$0.39 \times 360.86 = 140.74 \text{ Din}$$

V prvem slučaju, ko bi bilo zidano z našim sedanjim velikim opečnim formatom, bi stal 1 m² stene, debele 45 cm, skupno 137.98 Din in v drugem slučaju, ako bi zidali z malim nemškim zidakom, bi pa veljal 1 m² tanjša, le 39 cm debele stene celo nekaj več, to je Din 140.74. Ako sponiramo za mali format najugodnejši slučaj bo morda cena v obeh slučajih enaka.

Skoraj bi pa dvomil, če bi bili mali zidaki tudi res 15% cenejši od naših sedanjih velikih zidakov, kakor sem tu sponiral. To še posebno vsled tega, ker bi se opekarnarska industrija z uvedbo malega formata polagoma izmislila konkuriranja opečnih ročnih obratov.

Kako bi ustrezala tanjša 39 centimeterska stena iz malih zidakov v primerjavi k naši do sedaj običajni 45 centimeterski steni iz velikih zidakov z ozirom na naše klimatične razmere. Čim debelejša je opečna stena tem manj se ohlaja v zimi in ogreva v poletju notranjost poslopja. Pri 45 centimeterski steni znaša toplotni transmisivski koeficient 1.19 in pri 39 centimeterski steni iz malih zidakov 1.34 ali drugače izraženo je odvajanje toplote pri 39 centimeterski steni za približno eno osminko

večje, kakor je to pri naši sedanji 45 centimeterski steni.

Poleg navedenega hitrejšega ohlajevanja vsled toplotne transmisije, bi bila pri tanjših 39 centimeterskih stenah še druga neprijetna okolnost. Vsaka stena akumulira v sebi toploto in čim debelejša je stena, tem več toplote si stena nabere namesto, da bi jo oddajala v zrak. Tako nabrano toploto povrača stena prostoru v onem času, ko prostor ni kurjen in tvori na ta način nekak kompenzator.

Hitrejša ohlajevanja vsled potanjšanja sten bi se pač dalo nadomestiti z nekoliko izdatnejšim kurjenjem. Na mojo prošnjo mi je strokovnjak za centralne kurjave izračunal, da bi se potrebovalo za šestobno vilo z 39 centimeterskimi stenami za okroglo eno dvanajstino letne potrebe premoga več (600 kg), kakor če bi imelo poslopje stene po 45 cm debele. Pripomnil je še, da bi se dobava in instalacija centralne kurjave v slučaju tanjših sten podražila za 6 odstotkov.

Iz navedenega je razvidno, da bi tanjše stene zidane z malim zidakom imele za posledico večje potrebe kuriva in notranjost poslopja bi se tekom noči močnejše ohladila. To ohlajevanje tekom noči bi se posebno neprijetno občutilo v oni prehodni pomladanski in jesenski dobi, ko je tekom dneva dovoljno toplo, a pritisne mraz šele ponoči, torej v času, ko se ne kuri.

V Nemčiji ne polagajo posebne pozornosti ohlajevanju poslopij, saj so tam poleg tanjših sten pogosto celo enojna okna, kar se nam čudno zdi. Morda je bogastvo premoga, ki ga ima Nemčija in nekoliko ugodnejše klimatične razmere, vzrok temu.

Presoja vrlin in nedostatkov pri zidu iz malih zidakov in zidu iz velikega opečnega formata. Navedel sem že, da bi bilo nekaj ugodnosti pri fabrikaciji malega opečnega formata, ki so predvsem: lažja in hitrejša izdelava, ugodnejše sušenje ter cenejša in boljše peka. Z ozirom na nekoliko manjšo težo in širino je mali zidak tudi nekaj priročnejši, kar omogoča, da ga zidar lažje ter boljše obdeluje, ter se pri delu manj utruja. Nekoliko večja specifična teža in trdnost malega zidaka ne pride v poštev, ker je že trdnost naših sedanjih zidakov itak mnogo večja, kakor bi to bilo treba iz statičnega stališča.

Vsled zmanjšanja zidnih debelin pri uporabi malega opečnega formata se sicer ne doseže znižanje gradbenih stroškov z ozirom na pomanjšanje zidne kubature, pač pa se prištedi nekaj malega na zazidani ploskvi. Pri enonadstropni stavbi z 200 m² tlorisa znaša prihranek na porabni ploskvi okrog 4.5 m², to je povprečno 2.25%. Prihranek na zazidani ploskvi pa gotovo ne odtehta zmanjšane vrednosti poslopja z ozirom na manjšo togost poslopja kot posledico tanjših zidov. Posebno na našem potresnem ozemlju ne smemo podcenjevati in ne zmanjševati togosti poslopja.

Trditve, da bi bil mali zidak ugodnejši in cenejši za transport, kar sem ponovno čul, ne bo držala, ter bi bil prej nasprotnega naziranja. To iz enostavnega vzroka, ker bode za eno in isto poslopje potrebno namesto manjšega števila večjih zidakov, pač večje število manjših zidakov, za enako kubaturo.

V gradbeno-tehničnem oziru je pri zidu iz malih zidakov zelo neprijetna

okolnost, da se mora zmanjšati tudi prerez dimnih cevovodov. Pri našem sedanjem 45 centimeterskem zidu znaša prerez dimne cevi 225 cm², ki bi se pri 39 centimeterskem zidu zmanjšal na 169 cm. Prvo navedeni prerez zadošča še gladko za odvajanje dima od treh kuršč, a pri drugo navedenem prerezu le še za dve kuršči. Tudi zidava takih ožjih dimnih cevovodov kakor tudi v obče zidu iz malih zidakov zahteva eksatnejše in počasnejše delo. Za delo, ki ga sedaj vrši še lahko povprečen zidar, bode moral biti potem uporabljen čim boljši zidar. Ožjo dimno cev se bode tudi težje očistilo in nevarnost zamašitve vsled saj in katrana bode tudi večja.

Številne instalacije v stavbi, kot vodovod, plin, elektrika in centralna kurjava, vsled katerih se zid med instaliranjem dandanes precej preluknja in razbija, zahtevajo raje nekoliko debelejša stena, kakor pa tanjša. V oni dobi (1871), ko so v Nemčiji normalizirali mali zidak — skoro vseh dandanes neizogibnih instalacij še ni bilo in zato jih v Nemčiji z ozirom na svoje tanke stene velik del instalirajo kar prosto ob steni in ne v zidovju, kakor se to vrši pri nas.

Nerodnost malega nemškega zidaka je tudi v tem, da ni njegova debelina mnogokratniška z njegovo širino (širina mu je 12 cm in dvakratna debelina pa 2×6.5 = 13 cm). Zato se ga ne more v zidovju uporabljati v pokončni legi, kar je danes neobhodno potrebno pri zidanju z votlaki, ki se pri modernih zgradbah čimdalje bolj uporabljajo.

Poleg naštetih težkoč je še prceje drugih, ki pa niso toliko važne, kot navedene.

Morda bo kdo ugovarjal, da nedostatki pri zidanju z malim zidakom ne morejo biti baš tako neprijetni, ker sicer bi Nemci gotovo že uvedli namesto dosedanjega malega formata — večji format. Vpoštevati pa je treba, da so Nemci normalizirali svoj zidak v dobi, ko mnogo navedenih nepravil še ni bilo (n. pr. instalacije) in ko še niso bila poznana sedanja dolgoletna izkustva. Najbrže pa je bil takrat za tako odločitev tudi merodajen močan vpliv nemške veleindustrije. Nadalje je tudi znano, da so Nemci vkljub svojemu odličnemu napredku v gotovih ozirih precej konservativni. Dandanes jim končno ne kaže drugega, kakor obdržati sedanji normalizirani mali zidak ter tolerirati druge formate v kolikor se izkaže njih potreba. Zakaj, če bi danes normalizirali nov format zidaka, bi moral vkljub temu ostati vendar v veljavi tudi še dosednji mali format, ki bode potreben pri številnih adaptacijah obstoječih poslopij, kjer se vedno pridobi še nekaj starih zidakov in se mora primanjkljaj izpopolniti z enakim formatom.

Vse to kar je navedeno v tem zadnjem stavku velja trenutno tudi za našo državo. Če bi v naši državi prešli od sedaj predpisane enotnega velikega zidaka na drugo obliko — potem se bode s tem samo razbila dosedanja enotnost in imeli bi za čas mnogih generacij dva formata v državi.

Ko so pripravljali pred nekaj leti opečne norme na Češkoslovaškem, so se nahajali v podobnem položaju, kakor mi danes. Gotovo pa je bila njihova odločitev za veliki opečni format tehno premišljena in njihove zadevne norme imajo vendar sloves kot najboljše.

Po svetu

Za nakup plemenske živine in perotnine je dovolil poljedelski minister 400.000 dinarjev; za plemenske prašiče je določenih 200.000 Din, za govedo 100.000 in za perotnino 100.000. Nakupljeno blago bodo selekcijske zadruge v smislu zakona za pospeševanje živinoreje oddale kmetom.

Izvoz vina iz Jugoslavije v prvih 11 mesecih preteklega leta je znašal 13.035 ton v vrednosti 42.100.000 Din. V vsem letu 1930 je bilo izvoženega 12.396 ton vina v vrednosti 48.400.000 Din.

Seznam medikamentov, kojih uvoz v Jugoslavijo je dovoljen, je izdal minister za socialno skrbstvo. Seznam obsega 1028 predmetov.

Na trgu jajec je bil položaj doslej slab, vsled sedanjega vremena se bo pa najbrž kmalu javilo pomanjkanje blaga in bodo cene narasle. Nekaj znakov se že javlja.

Nemški sindikat steklenic je znižal cene za 10 odstotkov. Šestodstotno znižanje pa je bilo izvršeno v začetku leta 1931.

Carino na uvoz motorjev in avtomobilov v Poljski nameravajo zvišati za 300 odstotkov, le pri malih avtomobilih bo zvišanje samo 100 odstotno.

National City Bank of New York dohiteva banko Chase National; njeni netodepoziti so dosegli svoto 1226 milijonov dolarjev, dočim jih ima Chase National 1230 milijonov.

Pšenico za brezposelne določa nova zakonska predloga v USA. Stavljena bo na razpolago Rdečemu križu in drugim pomožnim organizacijam.

Honduras, republika v Srednji Ameriki, prehaja od srebrne valute, k zlati valuti. Njen novc po imel vrednost pol dolarja.

Omejitev produkcije demantov. Družba de Beers je sklenila, da bo opustila večji del demantne produkcije, s čimer naj se zaloge demantne trgovine zmanjšajo in naj se likvidna sredstva trdneje obdržijo. De Beers ima 4.700.000 funtov glavnice in kontrolira večji del svetovne demantne produkcije. Dividende prednostnih delnic je zmogla družba v preteklem poslovnem letu plačati le za šest mesecev.

Holandski in angleški interesi kavčuka so po poročilu »Financial Times« sklenili 54 odstotno omejitev produkcije.

Emisije na holandskem glavnem trgu so padle v preteklem letu proti letu 1930 za več kot 50 odstotkov, od 601 na 296 milijonov hol. goldinarjev.

Novena enota med U. S. A. in Kanado se pripravlja; tako poroča pariški »Excelsior« iz Washingtona.

Angleško premogarstvo poroča o zmeraj večji poostitvi težkoč; vsa lanska četrtletja so zaključila z deficitom, najbolj zadnje četrtletje.

Umetna svila v Belgiji se je pod pritiskom poslabšanega gospodarskega položaja združila v trust.

»Neptunia« se imenuje nova Cosulichova motorna ladja; vsebuje 22.000 ton in je namenjena za službo med Italijo in Južno Ameriko.

Zlati standard v Portugalski je ukinjen do 30. aprila t. l. Valuta je zlati funt.

Število brezposelnih v Franciji ceni delovno ministrstvo na pol milijona, število deloma brezposelnih na 1 milijon. Z uveljavljanjem narodnega gospodarskega programa upajo zaposliti 250.000 brezposelnih.

Mednarodni kongres rudarjev iz evropskih dežel se bo vršil na koncu marca t. l. Med drugim bo na programu sedemurni delavnik. Kraj kongresa bo Aachen ali Saarbrücken.

Državni sladkorni monopol v Latviji je od parlamenta potrjen; ustanovljen je v svrhu pospeševanja po vojni osnovane domače sladkorne industrije.

Nemška zveza žic je sklenila 10 odstotno znižanje cen za vse žične vrste.

Prisilnih poravnave v Ogrski je bilo lani 2641 proti 1938 v letu 1930, zasebnih poravnave 367 proti 246, konkurzov 363 proti 476, pasiv 146.5 proti 118 milijonom pengö.

Ogrska tovarna čevljev Titania, z dnevnim proizvodnjo 2000 do 2500 parov, je vsled eksportnih težkoč in slabega gospodarskega položaja ustavila obrat. Tudi več manjših čevljarstev obratov je prenehalo z delom.

Cena umetne svile v Nemčiji se ne bo znižala, kakor je bilo brati v preteklih dneh. Sindikat Viscose se smatra za mednarodni sindikat.

Konkurzi in prisilne poravnave

Društvo industrijecev in veletrgovceev v Ljubljani objavlja za mesec december 1931 sledečo statistiko (številk v oklepaju se nanašajo na isto dobo pretečenega leta):

1. Otvorjeni konkurzi:

V Dravski banovini 4 (2), Savski 5 (9), Vrbaski — (—), Primorski 3 (4), Drinski 7 (6), Zetski 2 (—), Dunavski 11 (2), Moravski 3 (1), Vardarski 3 (3), Beograd, Zemun, Pančevo 1 (2).

2. Otvorjene prisilne poravnave izven konkurza:

V Dravski banovini 15 (—), Savski 15 (8), Vrbaski 1 (—), Primorski 6 (1), Drinski 10 (2), Zetski — (—), Dunavski 23 (11), Moravski 2 (—), Vardarski 1 (—), Beograd, Zemun, Pančevo 3 (1).

3. Odpravljeni konkurzi:

V Dravski banovini 2 (4), Savski 1 (3), Vrbaski — (—), Primorski — (1), Drinski 2 (6), Zetski — (—), Dunavski 7 (8), Moravski 10 (3), Vardarski 1 (1), Beograd, Zemun, Pančevo 5 (8).

4. Odpravljene prisilne poravnave izven konkurza:

V Dravski banovini 4 (2), Savski 8 (1), Vrbaski 1 (—), Primorski 1 (—), Drinski 4 (—), Zetski — (—), Dunavski 8 (3), Moravski 1 (—), Vardarski — (1), Beograd, Zemun, Pančevo — (1).

Fotoaparate, očala, daljnogleda, ure in zlatnino kupite najboljše pri tvrdki Fr. P. Zajec, optik in urar, Ljubljana, Stari trg 9.

Vojna škoda in državni kredit

Pod tem naslovom objavlja »Trgovinski glasnik« uvodnik, v katerem se peča z zadnjim načrtom za amortizacijo vojne škode.

Iz poročila g. ministra financ dobimo šele človek jasen pojem kako velik dolg je pravzaprav prevzela država nase z izdajo oblagacij vojne škode. Do konca leta 1931 je znašal ta dolg skupaj Din 4.910.676.000. Tekom let se je ta dolg zmanjšal za Din 283.775.000, tako, da je faktično znašal dolg dne 31. dec. 1931 4.626.901.000 — dinarjev.

Po načrtu, ki ga je izdelalo finančno ministrstvo se bo v budžetskem letu 1931-32 amortiziralo obveznic v nominalnih Din 111.926.000 —. 16. januarja t. l. bo amortiziranih 36.000 obveznic, z naknadnim izžrebanjem v slučaju potrebe dne 21. oz. 25. januarja. Žrebanje za dobitke se bo vršilo dne 20. oz. 23. februarja t. l.

Iz tega je torej razvidno, da bo država svoje obveze, ki jih ima napram temu dolgu, izvršila popolnoma v redu in pravočasno, kljub neprijetnemu stanju, v katerem se nahaja danes državna blagajna. Baš s tem svojim činom pa je finančni minister pokazal, da hoče in tudi more država svoje obveze v redu izpolnjevati, čemer je pač podan glavni predpogoj za zaupanje vseh upnikov. Upnik bo vedno zaupal dolžniku, če bo ta v redu izpolnjeval svoje obveze.

Prav posebno pa je bilo potrebno danes, ko živimo v času, ko ves svet trpi na pomanjkanju zaupanja, na ta način vrniti zaupanje ljudstva in obenem uveriti ta naš najvažnejši državni papir. Obenem je bila s tem storjena največja usluga državi sami, kakor tudi imetnikom teh oblagacij.

Že opetovano smo izražali svoje zaupanje v ta naš državni papir in zavračali vse neosnovane govorice, ki so se o njem širile, zlasti, da bi bila usoda teh oblagacij vezana z usodo Youngovih plačil. Oni, ki so se po Hooverovem moratoriju dali preplašiti s temi vestmi, so utrpeli občutne izgube.

Z novo odločbo o amortizaciji vojne škode je g. finančni minister učinkovito

demaniral vse vesti, obenem pa potrdil, da je ta državni dolg neodvisen od inozemskih terjatev in da je tudi država voljna ter v stanu izpolnjevati vsa prevzeta bremena.

Povdariti moramo, da je bila s tem storjena izredno pohvalna poteza; prepričani pa smo, da ne bo imela njegova odločba odločilnega vpliva samo na kurz vojne škode, nego tudi na druge državne papirje. S tem, da je bilo objavljeno število emitiranih obveznic od l. 1924 do 1931, so ovržene vse govorice, ki so se glede tega širile in neugodno vplivale na kurz Vojne škode.

Skratka: ugledu države in njenemu kreditu je bilo doprinešeno vse, kar je bilo v sedanjih razmerah mogoče.

Že v 24 urah barva, plesira in kemično snazi obleke, klobuke itd.

Škrobi in svetlolika srajce, ovratnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Ameriška zunanja trgovina zopet padla

Izvoz blaga iz U. S. A. je bil sicer v septembru za nekaj milijonov dolarjev večji kot v avgustu, a v vsem tretjem četrtletju leta 1931 sta padla oba, izvoz in uvoz, v izmeri, kakršne že več let ni bilo.

Poglejmo zunanjo trgovino U. S. A. v milijonih dol.

Doba	Izvoz	Uvoz
1. četrtletje 1930	1110	893
2. četrtletje 1930	929	843
3. četrtletje 1930	864	665
4. četrtletje 1930	879	660
1. četrtletje 1931	698	568
2. četrtletje 1931	593	539
3. četrtletje 1931	516	511

Izvoz tretjega četrtletja leta 1931 je padel proti isti dobi leta 1930 za 40-3%, uvoz za 23-1%, proti isti dobi leta 1929 pa izvoz za ca 130 odstotkov, uvoz pa več kot za polovico; izvoz 3. četrtletja l. 1929 je znašal namreč 1200 milijonov dolarjev, uvoz 1074 milijonov. Opazimo tudi, da se uvoz v zadnjem času zmeraj bolj približuje izvozu; a oba sta močno padla.

Industrijska politika držav Jugovzhodne Evrope

Dr. H. Schüller piše v »N. Fr. Pr.« med drugim:

Dočim so gledale države ali dežele Jugovzhodne Evrope pred vojsko v prvi vrsti na agrarno gospodarstvo in na eksport svojih produktov, so pričele po vojski negovati industrializacijo. Pospeševanje industrializacije se je vršilo na več načinov. Predvsem je šlo za to, da se ustanovitevno delovanje pobudi z uvedbo zaščitnih carin in z zakoni za pospeševanje industrije in olajšanje investiranja. Že obstoječa podjetja so podpirali med drugim z dodelitvijo premij, s prednostmi pri oddaji javnih dobav ter z opetovanim zvišanjem carin. In res se je na ta način ustvarila lepa industrija, ki so se ji pač poznali znaki njenega hitrega postanka. Pogosto brez zadostnega upoštevanja kraja in brez potrebnega znanja ustanovljena podjetja so producirala v začetku drago in vseeno niso dosegla zadostne rentabilnosti. Kmalu je pa nastopilo zboljšanje, k čemur so bistveno pripomogli na novo nastali karteli. Njih temeljna ideja je šla zlasti za to, da se dobljena izkustva izmenjajo, neugodni faktorji po možnosti izločijo ter se napravi močno racionalizirana trgovska organizacija in se tako industrija postavi na stabilen temelj.

Z nastopom svetovne gospodarske krize se je ta razvoj nenadoma preokrenil. Dočim je namreč splošni padec cen zadela kmetijstvo v polni meri, so cene industrijskih izdelkov reagirale v bistveno manjši izmeri. Nastale so takozvane »škarje cen«, ki so se zmeraj bolj odpirale na škodo kmetijstva. Energično se je zahtevalo znižanje cen in se je klical na pomoč intervencija vlade. Politično na podporo agrarnih navezane vlade se pritisku niso mogle upirati in so posegle po ukrepih, ki se morajo označiti vsaj za industriji malo prijazni.

Ta spremenjena smer industrijske poli-

tike pomeni za novo nastala podjetja veliko nevarnost. Konsum je vsepovsod močno padel, eksportnim možnostim so se porodile nove težkoče, javne dobave so se vsled proračunskih omejitev zmanjšale. Nasprotno so pa bremena vsled davkov, vozne in zvišanih stroškov močno narasla. Zato moremo razumeti, da delajo podjetja kljub produktivnim cenam, ki so ob padlih cenah surovin relativno stabilne, sedaj skoraj vseskozi brez dobička. Današnja kriza se tudi v takozvanih agrarnih državah ne omeji samo na kmetijstvo, temveč je kot v industrijskih državah zadela že vse gospodarske kroge. Dočim je pa kmetijstvo v svojem prizadevanju, da križjo premaga, podpirano od države, so vlade zapustile industrijo baš v trenutku, ko bi bila njih podpora najnujnejše potrebna. S tem se ogroža v industrijah investirana zelo znatna glavica, se uniči dosedanje delo in so brez koristi dolgoletna prizadevanja vlad.

Z razpustom kartelov se za dogleden čas ne uničijo samo temelji zdravne industrializacije, temveč tudi predpogoji za znižanje carinskih mej. Da bi bilo takšno znižanje iz trgovsko političnih vzrokov potrebno in da mora agrarnim državam nastati težka škoda iz njih zaprtja proti industrijskim državam, ki konsumirajo njih agrarne produkte, je brezdvomno. Opustitev industrijskih carin je pa mogoča le tedaj, če se nudi industrijam možnost, da si zasigurajo svojo prodajo in svojo rentabilnost drugod. Kot sredstvo za to pride v prvi vrsti v poštev mednarodno sodelovanje z inozemskimi konkurenčnimi podjetji, skratka mednarodna kartelizacija. Danes so omenjene industrije za tako naddržavno kombinacijo še preslabi partnerji. Brž ko bodo pa zadostno okrepljene, je ob pametni trgovski politiki sporazumno z dotično industrijo sukcesivno znižanje carinskih mej prav mogoče.

Gospodarstvo Nemčije v letu 1931

V letu 1931 se je skrčitveni proces nemškega gospodarstva nadaljeval. Kljub temu so pa država in občine nalagale še naprej nove in večje davke; davčna in socialna bremena, ki so znašala leta 1929 malo manj kot tretjino nemških narodnih dohodkov, so narasla sedaj na polovico teh dohodkov.

Ogromno skrčenje v nemškem gospodarstvu investiranje glavnic se na razne načine prikriva. Nemška produkcija jekla je padla na globinsko točko leta 1902, to se pravi za trideset let nazaj. Prehod Anglije k carinskemu zaščitnemu sistemu pomeni za Nemčijo zelo težak udarec. Razvrednotenje funta je nemškim eksportnim industrijam (zlasti črni premog, tekstilije, kovinski izdelki) prav tako zelo škodovalo in se bo javilo to v kratkem času v novih obsežnih obratnih omejitvah in v odpustanju delavcev.

Zelo hudo je breme dolgov, ki se v sedanjih gospodarskih razmerah sploh ne da več prenašati, tem manj odplačati. Wagemann ceni letno obrestno obremenitev na najmanj 6300 milijonov mark proti 4300 milijonom pred vojsko. Od leta 1918 dalje je plačala Nemčija svojim upnikom iz Versailles v gotovini in vrednotah skoraj 55 milijard zlatih mark.

V razvoju cen za surovine in polfabrikate

RO-LEX

Knjigovodstvo

VSAK DAN BILANCA

„KARTOTEKA“ d. z. o. z.

Ljubljana, Selenburgova 6/1

Telefon štev. 33-38

Dunajsko finančno pismo

M. z. Dunaja piše:

Dunajska borza je kazala v zadnjih dneh zopet precejšnjo jakost. Ni nobenih hausse-izhodov kot na koncu novembra, vseeno se pa more dvig tečajev razlagati s tem, da imajo ljudje rajši substanco kot denar. Ko so se spet spomnili na borzo, se je obrnilo zanimanje poleg drugega tudi k delnicam, in trg se je zaključil na koncu preteklega leta s trdno zaupljivostjo. Morja, da vzrok tega tendenčnega zboljšanja ni vseskozi razveseljiv, dejstvo je, da se more tudi na efektivnem trgu zopet zaslužiti. A absolutno realni trgovec in industrijec je danes iztrgan iz svoje redne smeri. Dočim se borijo one produkcijske panoge, ki so od deviznih omejitev upale na večji delež v domači preskrbi, tako zlasti rjavo premogarstvo in poljedelstvo, še zmeraj z zelo močno inozemsko konkurenco, prodajajo one industrije, ki predelujejo vseskozi tuje surovine (predvsem tekstilna industrija) zelo dobro. Možnost prodaje je pogosto večja kot možnost preskrbe s surovinami, kar tudi pri dobri zaposlenosti ne more roditi čuta resnične konjunkturalne.

Banka za mednarodna odplačila ima že te dni možnost, da se peča z gospodarskim položajem Avstrije. Likvidacija že obljubljenega premostnega kredita v znesku 60 milijonov šilingov je postala zelo nujna, pomoč Avstriji bi morala priti takoj, ne pa, da bi se o tem samo debatiralo.

ALI JE VARČEVATI NEZMISELNO?

Pod tem naslovom (nem.: Gibt es einen Widersinn des Sparens?) priobčuje vodja Avstrijskega zavoda za konjunkturalno raziskovanje docent dr. Fr. Hayek v dunajski založbi Jul. Springer študijo, ki je bila povečini natisnjena že pred dvema letoma v »Zeitschrift für Nationalökonomie«. V razpravi, ki jo imenuje avtor prispevek h kritiki podkonzumne teorije, se obrača Hayek proti nauku, razširjenemu zlasti v Ameriki, »da za odstranitev sedanjih gospodarskih težkoč ne potrebujemo ničesar drugega kot ojačanje nakupne moči konsumentov; da ni pomanjkanje kapitala ono, kar nas ovira v večji produkciji, temveč nezadostna nakupna moč konsumentov.« Po tem nauku bi se morale mezde zvišati in naj bi se izdalo toliko denarja, kolikor le moremo, tako da »raje danes kupimo kot jutri«. Proti tej teoriji, ki jo zastopata Foster in Catchings, nastopa Hayek, »zlasti še, ker bi takšno inflacionistično povečanje povpraševanja po konsumnem blagu moralo takoj povzročiti krizne dogodke.«

se je zrealila prevelika ponudba na svetovnih surovinskih trgih nadalje v smeri padanja cen. Največji je bil padec zopet pri agrarnih produktih, tekstilijah in kovinah. Ker je padel agrarni indeks hitreje kot industrijski, so ostale škarje cen še nadalje na široko odprte, mesto da bi se v korist celokupnemu gospodarstvu zožile. Ker so nemške efektne borze od 20. septembra dalje po povodu izbruha funtove krize zaprte in je priobčenje v prostem telefonskem prometu dobljenih tečajev prepovedano, priobčimo seznam, iz katerega je razviden tečajni razvoj nemških industrijskih delnic, industrijskih oblagacij in državnih posojil na newyorški borzi v zadnjih 12 mesecih:

	Dec. 1930	Dec. 1931
Nord-Lloyd	80-5	5
R. W. E.	30-5	5
5 1/2 % I. G. Chemikal	98	57
7 % A. E. G.	96	31
6 % D.-D. banka	96	58
6 1/2 % Ver. Stahlwerke	72	19-75
6 1/2 % Siemens u. Halske	90	40-5
7 % Dawesovo posojilo	100-75	50
5 1/2 % Youngovo posojilo	70-25	25-75

Že v letu 1930 nastopivše razbitje tečajev se je lani nadaljevalo v takšni izmeri, da se more v mnogih slučajih govoriti o popolnem propadu substance. Od pomladi dalje se je raztegnilo razvrednotenje lasti na rentne trge. Strah zaradi prisilne konverzije in skrb glede finančnih zmožnosti širokih krogov dolžnikov sta spravila rentni material v večjih izmerah na dan.

Položaj na denarnem in glavničnem trgu se more označiti najbolje na ta način, da je od septembra 1930 dalje bilo vrnjenih inozemstvu 5 milijard kratkoročnih kreditov in 1 milijarda na reparacijah (do Hooverovega leta). Od pomladi naprej je kritje bankovcev padlo od 65 na 25 %. Ild. — Tako piše — r iz Berlina v N. W. T.

PORABA ČEVLJEV V JUGOSLAVIJI

Industrijski krogi čevlarske panoge pravijo, da znaša letna poraba čevljev v Jugoslaviji 3 milijone parov v vrednosti 600 milijonov dinarjev in poraba opank 5 milijonov parov v vrednosti 350 milijonov dinarjev. Od teh 950 mil. Din pride na domačo industrijo in obrt 850 milijonov, na inozemsko pa 100. Teh 100 milijonov je takole razdeljenih: Češkoslovaška 67, Nemčija 7, Avstrija 6, ostale dežele 20 mil. Din.

SVETOVNI BANKIR AMERIKA

Iz Washingtona poročajo: Finančni odbor ameriškega senata je ugotovil, da znašajo inozemska posojila treh največjih bank v Wallstreetu — Morgan, National City Bank ter Kohn, Loeb and Co — 5890 milijonov dolarjev, pri čemer so imele te tri banke 196,500.000 dolarjev dobička. Vsota skupnih inozemskih posojil se ceni na dvakratni do trikratni gornji znesek, torej na 11 do 18 milijard dolarjev. Iz previdnosti pa velebanke inozemskih posojil ne obdržijo same, temveč jih oddajo majhnim bankam in občinstvu naprej. Skupni dobiček ameriških bank na inozemskih posojilih se ceni na 400 do 600 milijonov dolarjev.

VESTNI DAVKOPLAČEVALCI V ANGLIJI

Iz Londona poročajo z 2. t. m.: Velika večina vseh davkoplačevalcev je na Novega leta dan točno plačala davke, za ta rok predpisane. Pred številnimi davkarji so stali davkoplačevalci v dolgih vrstah, da so prišli na vrsto. Davkarje so izjavile, da je bil naval na davčne blagajne daleko nad pričakovanjem. Menda je Anglija edina dežela, da vse tako v davkarje tišči.

SISTEM VZAJEMNOSTI

Perzijska vlada je izvedla velika naročila pri enajstih švedskih tvrdkah, zaenkrat do zneska 9-10 milijonov švedskih kron. Naročila se tičejo v prvi vrsti gradbe železnice med Kaspijskim jezerom in Perzijskim zalivom. To črto, ki bo imela dolžino 1580 km, so v majhnih odsekih izdelali že Nemci in Amerikanci — prvi 128 kilometrov, drugi 250 —, a dovršiti hoče progo perzijska vlada sama. Odtod prihajajo naročila v Švedsko, ki jim bodo brez dvoma sledila še druga; kajti gradba železnice, ki bo šla deloma po zelo težkem in puščavskem svetu, bo trajala še šest do osem let. Omenjena naročila so zgrajena na sistemu vzajemnosti, kajti Švedska bo kupila velike množine perzijskega prepra, posušeno sadje, mandeljne, orehe, preproge, kože in usnjeno blago, srebro, riž, tobak, čaj itd. To blago pa ne bo prišlo na trg le na Švedskem, temveč tudi drugod. Tako gredo drug drugemu na roko.

Švicarsko gospodarsko pismo

Poročilo iz Lausanne na koncu decembra pravi: Tudi Švica, koje narodno gospodarstvo je ozko spojeno z onim inozemstva in za katero igrajo trgovski odnošaji z inozemstvom izredno važno vlogo, čuti sedaj posledice svetovne krize. Vsekakor pa kaže narodno gospodarstvo veliko odporno silo in se vidi celo nekatere vzpodbujajoči znaki.

Finančni položaj je še zmeraj prav izboren. Obtok bankovcev v znesku ca. 1500 milijonov frankov je daleko pod zlatimi rezervami Narodne banke, ki znašajo nad 2 milijardi frankov. Zlato kritje je preko-račilo 150-odstotno mejo in švicarski frank je trdnjši kot kdaj prej. Javne finance ne kažejo nikakršnih vznemirjujočih znakov. Proračun Švice za leto 1932 izkazuje ob skupnih izdatkih v znesku 400 milijonov frankov ca. 9 milijonov frankov deficita. Od leta 1926 dalje ne obstoji noben zunanji dolg več.

Število potnikov na železnicah je zaostalo v preteklem letu le prav malo za onim iz leta 1930, dohodki poštne uprave so ostali prav tako na predlanski višini, telefonska in brzojavna uprava sta pa zaključili celo boljše kot leta 1930. Pojasnilo švicarskih zveznih železnic je bilo v najkrajšem času podpisano.

Ena najbolj trpečih panog švicarskega gospodarstva je turizma, v širšem smislu, in to vsled hudih finančnih kriz v inozemstvu in vsled otežkočenja potovanja iz raznih dežel. Švicarski hoteli se trudijo sedaj za poživljenje zimske sezone in so znižali cene za 10 do 20 odstotkov. Velike olajšave za inozemske turiste so dovolile tudi zvezne železnice.

Glede zunanje trgovine bi bilo omeniti, da so uvozne številke slej ko prej zelo visoke, ob istočasnem padcu izvoza. Trgovska bilanca je visoko pasivna.

Glede industrije imamo zaključke šele za tretje lanko četrtletje, in ti nam pravijo: 13-6% vseh podjetij je izkazalo dobro zaposlenost, 46-3% zadovoljivo, 40-1% slabo. Brezposelnost je narasla preko sezonske krivulje, in število dela iskajočih je bilo v lanskim jesenskim mesecih večje kot v predlanskih. Kljub temu je pa švicarsko izseljevanje padlo in se je inozemsko doseljevanje pomnožilo; v prvih treh četrtletjih preteklega leta n. pr. je dobilo 80.000 inozemskih delavcev dovoljenje za bivanje v Švici, to je več kot v katerikoli dobi po letu 1926.

Indeksne številke življenjskih potrebščin so v zadnjih mesecih nadaljevale svojo padajočo tendenco.

O dotoku zlata v Švico in o vzrokih dotoka smo pisali v posebnem članku, v zvezi z gibanjem zlatega dotoka in odtoka v drugih državah.

Posebno pozornost zasluži plačilna bilanca Švice, na kar se povrnemo še v drugem članku.

Razno

Zasebno aviačno podjetništvo v Jugoslaviji. Povodom ustavitve obrata v tovarni aeroplanov »Ikarus« v Novem Sadu so se začeli zanimati za podatke o zasebnem aviačnem podjetništvu v Jugoslaviji. Tu jih nekaj podamo:

Aero- in hidroplanska tovarna »Zmaj« v Zemunu je bila ustanovljena leta 1927. Izdeluje aeroplane in hidroplane lesene in kovinske konstrukcije ter ima poleg tega izdelovalnico aeroplanskih propelerjev.

Aero- in hidroplanska tovarna »Ikarus« v Novem Sadu je bila ustanovljena leta 1923 od komanditne družbe in je bila 1. avgusta 1. 1924 spremenjena v delniško družbo z glavnico 2 mil. Din. V pričetku leta 1925 je bila glavnica povišana na pet milijonov din. Tovarna je pričela obratovati v pričetku leta 1925. Istoimenska posestrima v Zemunu je pričela obratovati 1. januarja 1928; gradba tovarne je stala 6.500.000 Din.

V Rakovici pri Beogradu obstoji moderna tovarna za izdelovanje aeroplanskih motorjev; ustanovila jo je leta 1927 neka delniška družba. Pri gradbi tovarne, stanovanjskega poslopja za inženjerje in pritičnega hotela je bil uporabljen izključno le domači material in so bili zaposleni domači stavbni podjetniki.

Deficiti v evropskih proračunih. Ameriška statistika računa, da izkazuje 16 od 23 tekočih evropskih državnih proračunov deficit in samo 7 previšek. Na čelu dežel z deficitom je Nemčija z deficitom 1250 milijonov mark. Sledi Anglija s 476 milijoni, Francija s 362 in Italija s 315 milijoni mark. Deficit v Belgiji znaša 15 odstotkov skupnih izdatkov, v Nemčiji 13, v Ogrski 10 do 12 in približno toliko tudi v Avstriji. Med deželami previška so zlasti take, ki so se okoristile z gibanjem, nastalim vsled bega kapitala. Previšek v Švici je izkazan s 5.400.000 markami, v Holandiji s 33.800.000 markami, v Danski z 20.300.000 markami. Svota deficita v 16 državah dosega 3086 milijonov mark.

Rusija kot konsument in producent železa. Ruska produkcija železa se v prvi letošnji polovici nikakor ni ugodno oblikovala. To nam kažejo že produkcijske številke same. Produkcija surovega železa, ki je znašala v prvi predlanski in lanski polovici 4.320.000 in 5 milijonov ton, je znašala v prvi letošnji polovici samo 2.560.000 ton. Številke za surovo jeklo so 4.900.000, 5.700.000 in samo 2.670.000.000 ton. Iz tega vidimo, da bo že lanko produkcijo težko doseči, kaj šele jo nadkriliti. V zvezi s tem so znatni importi železa v Rusijo. Rusija je naročila, kot znano velike množine železnih polfabrikatov in železniškega materiala v Nemčiji, Poljski, Češkoslovaški itd., in dobiva tudi znatne množine kvalitnega materiala iz Avstrije, Švedske itd. Na drugem mestu poročamo, kako hoče Rusija svojo železno industrijo reorganizirati.

žine kvalitnega materiala iz Avstrije, Švedske itd. Na drugem mestu poročamo, kako hoče Rusija svojo železno industrijo reorganizirati.

Texas kupuje ruski petrolej! Rekli bi: To se pa že vse neha! Texas, največji in najbogatejši producent petroleja v Ameriki, kupuje ruski petrolej? In je res tako. V Texasu in v sosedni Oklahomi so v svrhu preprečitve nadprodukcije vpeljali nekako vojaško petrolejsko diktaturo in je nastalo tam direktno pomanjkanje petroleja. Družba Campling Refining ne more zato izpolniti svojih prodajnih kontraktov in se je pričela pogajati z Rusi o nakupu bencina. Izjavlja, da rafinerije nikakor ne morejo plačati prisilne cene 1 dolar za 1 barrel, kar je spričo tamošnjega bogastva na petroleju nesmiselno. Zato so se zatekle k cenejšemu ruskemu petroleju.

Po sto letih prvič evropski sladkor v U. S. A. je bil eksportiran te dni iz Nemčije in Anglije. Množina je sicer majhna, 10.000 ton, vendar se označa že to v Ameriki kot moteč faktor.

Ljubljanska borza

Tečaj 5. januarja 1932.	Povpraševanje Din	Ponudbe Din
DEVIZE:		
Amsterdam 100 h. gold.	2258-80	2265-64
Berlin 100 M	—	—
Br. 100 belg	782-21	784-57
Br. 100 pen	—	—
Co. 100	1097-85	1101-15
Newyork 100 dol., kabel	5625-06	5642-06
Newyork 100 dolarjev	5603-06	5620-06
Pariz 100 fr.	221-02	221-68
Praga 100 kron	166-43	166-93
Stockholm 100 šved. kr.	—	—
Trst 100 hr	281-77	287-77

Veletrgovina

A. Šarabon v Ljubljani

priloga

špecerijsko blago
več vrst žganja, moko
ter deželne pridelke —
kakor tudi raznovrstno
rudninsko vodo

Lastna prazarna za
kavo in mlin za dišave
z električnim obratom

Telefon 26-66

Poziv davčne uprave za mesto Ljubljana k vložitvi prijav dohodka, ki je zavezan davku na rente za davčno leto 1932.

Vsi, ki imajo dohodek iz imovinskih predmetov in imovinskih pravic, morajo vložiti prijavo teh dohodkov v času od 15. januarja 1932 do včetega 15. februarja 1932.

Davek na rente se plača od dohodkov iz imovinskih predmetov in imovinskih pravic, ki niso zavezani nobenemu drugemu davku, to je zemljariini, zgradarini, pridobitni, družbenemu in uslužbenemu davku. — Taki dohodki so zlasti: 1. Obresti in rente obveznic (obligacij) države, samoupravnih edinic, delniških družb, fondov itd., ako niso oproščeni tega davka s specialnim zakonom. 2. Obresti od posojil v kakršnikoli obliki, n. pr. posojila na zadolžnice ali brez njih, menična posojila, hipotekarna posojila, kratkoročna posojila itd. 3. Obresti od zastalnih kupnin. 4. Obresti hranilnih vlog v kakršnikoli obliki. 5. Začasne ali dosmrtnne rente, alimentacije, rente med sorodniki. 6. Rente za odstopljeno pravico, ukoriščati izvestne patente, privilegije, dalje rente za odstop pravice kopati rude, ukoriščati rudninske vrelce itd. 7. Obresti in rente ter drugi prejemki iz imovine podjetij ali pravic iz inozemstva. 8. Zakupnine in vsakovrstni drugi dohodki iz imovinskih predmetov in pravic, kar jih ni zavezan drugemu davku (n. pr. najemnine za izposojeni fabriški inventar, najemnine za kopališča, kavarniško, trgovsko opremo, zakupnine za dovolitev oglasov in javnih nabitkov, za prehod čez tuja posestva (servituti) itd.). 9. Zakupnine za zemljišča, ako je ta večja od katastrskega čistega donosa. — Davčnih prijav ni treba vložiti: 1. za obresti državnih in samoupravnih in od obveznic delniških družb in fondov; 2. za obresti priložnih delnic delniških družb; 3. za obresti in rente, katere izplačujejo delniške družbe, država samoupravne edince, fond in kumulativne sirotinske blagajne. — Če izplačujejo obresti in rente državna samoupravna edinica, javni fond, delniške družbe in ostale osebe, ki plačujejo davek na dobiček (družbeni davek) in kumulativne sirotinske blagajne, pobira ta davek redno in v vsakem primeru določena blagajna (dolžnik) o priliki, ko izplačuje obresti in rente. Davčna osnova za davčno leto 1932 so vsi faktični dohodki leta 1931. Davčno prijavo mora izročiti upnik, to je oseba, kateri ti dohodki pritečejo. Če biva upnik v inozemstvu, mora vložiti prijavo dolžnik, ki mora tudi namesto upnika plačati odpadajoči davek. Davčno prijavo se mora vložiti pri podpisani davčni upravi ali pa pri mestnem načelnstvu v Ljubljani. Če davčni zavezanec ne predloži davčne prijave v roku, določenem v tem pozivu, plača kot kazni 3% od odmerjenega osnovnega davka, in ako prijave ne vloži niti na pisni poziv v nadaljnjem roku 8 dni, na 10% od odmerjenega osnovnega davka. Ako se v davčni prijavi z namenom, da bi se izognil plačilu davka, navedejo neresnične izjave (podatki), ali ako se zataji kak objekt ali vir dohodka, zadenejo davčnega zavezanca posledice iz člena 142. zakona o neposrednih davkih. Ako davčni zavezanec ne zna pisati, ali ne zna prijave izpolniti, poda lahko napoved na zapisnik pri mestnem načelnstvu ali pri davčni upravi. Vložitelju davčne prijave se prejem potrdi. Končno se vse rentinini zavezane moške osebe opozarjajo, da morajo po členu 6. zakona o davku na neozmenjene moške osebe v svoji prijavi za rentinino navesti njih starost, da-li so oženi, neozmenjeni, vdovci brez otrok, odnosno ločeni in če vzdržujejo ženo in zakonske otroke.

Emisije na londonskem glavničnem trgu so znašale v preteklem letu samo 88-67 mil. funtov, kar je najnižja številka po vojski; l. 1930 so znašale še 236-16 mil; l. 1929 253-75 in leta 1928 362-52 milijonov funtov. Preteklo leto je bilo samo četrtino toliko emisij kot v letu 1928.

Brzjavi: Krispercoloniale Ljubljana — Telefon št. 2263

Ant. Krisper Coloniale

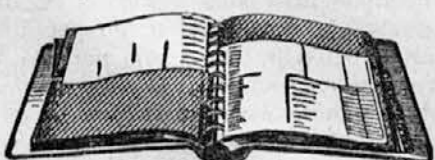
Lastnik: Josip Verlič

Veletrgovina kolonialne robe. Ljubljana
Veleprazarna kava. Dunajska cesta 33
Mlini za dišave. Ustanovljeno leta 1940
Točna postrežba. Ceniki na razpolago.

»AGRIPPA«

kartoteka v obliki knjige

je praktična, moderna, ker nima predalov in omar, je pa tu li poceni

Pojasnila in navodila daje »AGRIPPA« -kartoteka LJUBLJANA, Selenburgova ulica šte. 1

KUVERTA LJUBLJANA

Ljubljanska 2. Vojdovski pot 1

TVORNICA KUVERT IN KONFEKCIJA PAPIRJA

Vinocet

tovarna vinskega kisa, d. z. o. z. Ljubljana

nudi najfinejši in najokusnejši namizni kis iz pristnega vina. Tehnično in higijenično najmoderneje urejena kisarna v Jugoslaviji

Pisarna:

Ljubljana, Dunajska c. 1a, II. nadstr. Zahtevajte ponudbo!

TISKARNA MERKUR

LJUBLJANA, GREGORCICEVA ULICA ŠT. 23

se priporoča za naročila vseh uradnih in trgovskih tiskovin, vizitk, memorandumov, kuvert, časopisov, knjig, tabel, cenikov itd. Telefon 25-52 Dobavlja točno!